ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 26ης Ιουνίου 2008 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-334/06 έως C-336/06,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Chemnitz (Γερμανία) με αποφάσεις της 20ής Ιουλίου 2006, της 17ης Ιουλίου 2006 και της 31ης Ιουλίου 2006, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 3 Αυγούστου 2006, στο πλαίσιο των δικών

Matthias Zerche (C-334/06),

Manfred Seuke (C-336/06)

κατά

Landkreis Mittweida,

και

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Steffen Schubert (C-335/06)

κατά

Landkreis Mittlerer Erzgebirgskreis,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka, A. Ó Caoimh και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 2007,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο S. Schubert, εκπροσωπούμενος από τον G. Zimmermann, Rechtsanwalt,

— ο M. Seuke, εκπροσωπούμενος από τον Th. Rehm, Rechtsanwalt,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Lumma και τη C. Schulze-Bahr,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Fernandes και την M. Ribes,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον G. Braun και την N. Yerrell,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδήγησης (ΕΕ L 237, σ. 1), όπως

τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003 (ΕΕ L 284, σ. 1, στο εξής: οδηγία 91/439).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο τριών ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, του M. Zerche και του Landkreis Mittweida (Περιφέρειας Mittweida) (υπόθεση C-334/06) και, αφετέρου, του M. Seuke και του Landkreis Mittweida (υπόθεση C-336/06), καθώς και του S. Schubert και του Landkreis Mittlerer Erzgebirgskreis (Περιφέρειας Mittlerer Erzgebirgskreis) (υπόθεση C-335/06) όσον αφορά την άρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να αναγνωρίσει τις άδειες οδηγήσεως που οι M. Zerche, M. Seuke και S. Schubert απέκτησαν στην Τσεχική Δημοκρατία μετά τη με διοικητική απόφαση αφαίρεση της γερμανικής τους άδειας οδηγήσεως λόγω καταναλώσεως οινοπνεύματος.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Σύμφωνα με την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439, η οποία κατάργησε την πρώτη οδηγία 80/1263/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 4ης Δεκεμβρίου 1980, περί καθιερώσεως κοινοτικής αδείας οδηγήσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/010), από 1ης Ιουλίου 1996:

«[…] είναι ευκταίο, για τους σκοπούς της κοινής πολιτικής μεταφορών και για να βελτιωθεί η ασφάλεια της οδικής κυκλοφορίας καθώς και για να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των προσώπων που εγκαθίστανται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εξετάστηκαν για να πάρουν άδεια οδήγησης, να υπάρχει κοινοτικό υπόδειγμα των εθνικών αδειών οδήγησης που θα αναγνωρίζεται αμοιβαία από το κράτη μέλη χωρίς υποχρέωση αλλαγής».

4 Στην τέταρτη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας αναφέρονται τα εξής:

«[…] προκειμένου, να υπάρξει ανταπόκριση στις επιτακτικές ανάγκες της οδικής ασφάλειας, είναι αναγκαίος ο καθορισμός ελάχιστων προϋποθέσεων για τη χορήγηση της άδειας οδήγησης».

5 Η τελευταία αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 διευκρινίζει:

«[…] πρέπει, για λόγους ασφαλείας της οδικής κυκλοφορίας, να μπορούν τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τις εθνικές τους διατάξεις όσον αφορά την ανάκληση, αναστολή ή ακύρωση της άδειας οδήγησης, σε κάθε κάτοχο αδείας οδήγησης που διαμένει πλέον κανονικά στο έδαφός τους».

6 Το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εκδίδουν τις εθνικές άδειες οδήγησης ακολουθώντας το κοινοτικό υπόδειγμα που περιγράφεται στο παράρτημα Ι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. […]

2. Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν αμοιβαία τις άδειες οδήγησης που εκδίδουν.

3. Όταν ο κάτοχος άδειας οδήγησης της οποίας η ισχύς δεν έχει λήξει αποκτά την κανονική του διαμονή σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο που εξέδωσε την άδεια, το

κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να υπάγει τον κάτοχο της άδειας στις εθνικές διατάξεις που ρυθμίζουν τη διάρκεια ισχύος της άδειας, τον ιατρικό έλεγχο, τη φορολογία, και να αναγράφει επάνω στην άδεια τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διαχείρισή της.»

7 Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/439, η χορήγηση της αδείας οδήγησης υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

«α) επιτυχία σε δοκιμασία ελέγχου των ικανοτήτων και της συμπεριφοράς και σε δοκιμασία ελέγχου των γνώσεων, καθώς και πλήρωση των απαιτήσεων υγείας σύμφωνα με τις διατάξεις των παραρτημάτων ΙΙ και ΙΙΙ·

β) κανονική διαμονή ή απόδειξη της σπουδαστικής ιδιότητας επί διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών στην επικράτεια του κράτους μέλους που χορηγεί την άδεια οδήγησης.»

8 Σύμφωνα με το σημείο 14 του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Ελάχιστες προδιαγραφές για τη σωματική και τη διανοητική ικανότητα οδήγησης οχήματος με κινητήρα», η κατανάλωση οινοπνεύματος συνιστά σοβαρό κίνδυνο για την οδική ασφάλεια και, λόγω της σοβαρότητας του προβλήματος, επιβάλλεται αυστηρή επαγρύπνηση σε ιατρικό επίπεδο. Το σημείο 14.1, πρώτο εδάφιο, του παραρτήματος αυτού ορίζει ότι «[η] άδεια οδήγησης δεν πρέπει ούτε να χορηγείται ούτε να ανανεώνεται στους υποψηφίους ή τους οδηγούς που τελούν σε κατάσταση εξάρτησης από το οινόπνευμα ή που δεν μπορούν να αποσυνδέσουν την οδήγηση από την κατανάλωση οινοπνεύματος». Από το δεύτερο εδάφιο του ίδιου σημείου 14.1 προκύπτει ότι «[η] άδεια οδήγησης μπορεί να χορηγείται ή να ανανεώνεται στους υποψηφίους ή τους οδηγούς που έχουν περάσει από κατάσταση εξάρτησης από το οινόπνευμα, αφού περατωθεί μια περίοδος αποδεδειγμένης αποχής και υπό την προϋπόθεση έγκυρης ιατρικής γνωμάτευσης και τακτικού ιατρικού ελέγχου».

9 Από το σημείο 5 του ίδιου παραρτήματος προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν, κατά τη χορήγηση ή για κάθε μεταγενέστερη ανανέωση μιας άδειας

οδηγήσεως, την τήρηση αυστηρότερων κανόνων από αυτούς που προβλέπει το εν λόγω παράρτημα.

10 Σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας 91/439:

«Το ίδιο πρόσωπο μπορεί να είναι κάτοχος μόνο μιας άδειας οδήγησης την οποία έχει εκδώσει ένα κράτος μέλος.»

11 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«[…]

2. Με την επιφύλαξη της αρχής της εδαφικότητας όσον αφορά την ισχύ των ποινικών και αστυνομικών διατάξεών του, το κράτος μέλος κανονικής διαμονής μπορεί να εφαρμόσει στον κάτοχο άδειας οδήγησης η οποία έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος, τις εθνικές του διατάξεις όσον αφορά τον περιορισμό, την αναστολή, την αφαίρεση ή την ακύρωση του δικαιώματος οδήγησης και, ενδεχομένως, να προβεί, για τους σκοπούς αυτούς, σε αντικατάσταση της άδειας αυτής.

[…]

4. Ένα κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει σε πρόσωπο στο οποίο εφαρμόζεται, στο έδαφός του, ένα από τα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, την ισχύ άδειας οδήγησης που έχει εκδώσει άλλο κράτος μέλος.

[…]»

12 Το άρθρο 9, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι ως «κανονική διαμονή» νοείται «ο τόπος όπου ένα πρόσωπο διαμένει συνήθως, δηλαδή επί 185 τουλάχιστον ημέρες κατά ημερολογιακό έτος, λόγω προσωπικών ή επαγγελματικών δεσμών, ή, όταν πρόκειται για άτομο χωρίς επαγγελματικούς δεσμούς, λόγω προσωπικών δεσμών, που συνεπάγονται στενή σχέση του με τον τόπο όπου κατοικεί.»

13 Το άρθρο 12, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αλληλοβοηθούνται στην εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και ανταλλάσσουν, εάν χρειαστεί, πληροφορίες για τις άδειες που καταγράφουν.»

Η εθνική νομοθεσία

Η νομοθεσία περί αναγνωρίσεως των αδειών οδήγησης που εκδίδονται από άλλα κράτη μέλη

14 Το άρθρο 28, παράγραφοι 1, 4 και 5, του κανονισμού για την πρόσβαση των ιδιωτών στην οδική κυκλοφορία (κανονισμού για την άδεια οδήγησης) [Verordnung über

die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (Fahrerlaubnis-Verordnung)], της 18ης Αυγούστου 1998 (*BGBl.*, 1998 I, σ. 2214, στο εξής: FeV], ορίζει τα εξής:

«1) Οι κάτοχοι άδειας οδηγήσεως που ισχύει εντός της [Ευρωπαϊκής Ενώσεως] ή του [Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου] (στο εξής: ΕΟΧ), οι οποίοι έχουν την κανονική διαμονή τους κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1 ή 2, στη Γερμανία δικαιούνται —υπό την επιφύλαξη του περιορισμού που προβλέπεται στις παραγράφους 2 έως 4— να οδηγούν τα οχήματά τους στη χώρα αυτή εντός των ορίων των δικαιωμάτων που τους απονέμονται. Οι όροι που συνδέονται με τις αλλοδαπές άδειες οδηγήσεως τηρούνται επίσης στη Γερμανία. Οι διατάξεις της παρούσας κανονιστικής ρυθμίσεως έχουν εφαρμογή σ' αυτές τις άδειες οδηγήσεως, με την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων.

[…]

4) Το δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν ισχύει για τους κατόχους άδειας οδηγήσεως της [Ενώσεως] ή του ΕΟΧ, στις εξής περιπτώσεις:

[…]

3. αν η άδεια οδηγήσεως τους αφαιρέθηκε στη Γερμανία με προσωρινό ή οριστικό μέτρο που έλαβε δικαστήριο ή με άμεσα εκτελεστό ή οριστικό μέτρο που επιβλήθηκε από διοικητική αρχή, αν αποφασίστηκε να μην τους χορηγηθεί άδεια οδηγήσεως με απόφαση απρόσβλητη ή αν τους αφαιρέθηκε η άδεια οδηγήσεως όχι αποκλειστικά διότι στο μεταξύ παραιτήθηκαν από το σχετικό δικαίωμα,

[…]

5) Το δικαίωμα χρήσεως στη Γερμανία άδειας οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε χώρα της [Ενώσεως] ή του ΕΟΧ βάσει μιας εκ των αποφάσεων που μνημονεύονται στην παράγραφο 4, σημεία 3 και 4, χορηγείται κατόπιν αιτήσεως, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εκλείψει οι λόγοι για τους οποίους αφαιρέθηκε η άδειας οδηγήσεως ή απαγορεύθηκε προσωρινά η χορήγηση νέας άδειας. […]»

Η σχετική με την αφαίρεση της άδειας οδηγήσεως νομοθεσία

15 Σύμφωνα με το άρθρο 69 του ποινικού κώδικα (Strafgesetzbuch), το δικαστήριο αφαιρεί την άδεια οδηγήσεως εφόσον από τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι το πρόσωπο κατά του οποίου έχει ασκηθεί η ποινική δίωξη δεν είναι ικανό να οδηγεί οχήματα. Σύμφωνα με το άρθρο 69 bis του ίδιου κώδικα, η αφαίρεση αυτή συνοδεύεται από περίοδο κατά την οποία απαγορεύεται να ζητηθεί η χορήγηση νέας άδειας οδηγήσεως (περίοδος αποκλεισμού), η οποία μπορεί να διαρκεί από έξι μήνες έως πέντε έτη, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να έχει επιβληθεί ισοβίως.

16 Δυνάμει του άρθρου 46 του FeV, με το οποίο τίθεται σε εφαρμογή το άρθρο 3 του νόμου για την οδική κυκλοφορία (Straßenverkehrsgesetz), σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι ο κάτοχος άδειας οδηγήσεως δεν είναι ικανός να οδηγεί οχήματα, η αρμόδια για τη χορήγηση αδειών οδηγήσεως υπηρεσία υποχρεούται να του αφαιρέσει το δικαίωμα οδηγήσεως. Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 46, με την αφαίρεση της άδειας οδηγήσεως παύει να ισχύει το δικαίωμα οδηγήσεως. Στην περίπτωση που η άδεια αυτή έχει εκδοθεί στην αλλοδαπή, με την αφαίρεσή της παύει να ισχύει το δικαίωμα οδηγήσεως οχημάτων στην ημεδαπή.

Η νομοθεσία περί ικανότητας οδηγήσεως

17 Το άρθρο 11 του FeV, με τίτλο «Ικανότητα», διευκρινίζει:

«1) Οι αιτούντες τη χορήγηση άδειας οδηγήσεως πρέπει να πληρούν τους από σωματικής και πνευματικής απόψεως αναγκαίους προς τούτο όρους. Οι όροι αυτοί δεν πληρούνται, ιδίως, σε περίπτωση κάποιας από τις ασθένειες ή τα φυσικά ελαττώματα που προβλέπονται στα παραρτήματα 4 ή 5, λόγω των οποίων αποκλείεται η ικανότητα ή η περιορισμένη ικανότητα οδηγήσεως αυτοκίνητων οχημάτων. […]

2) Αν υπάρχουν πραγματικά περιστατικά που δικαιολογούν ενδοιασμούς ως τις σωματικές ή διανοητικές δυνατότητες του αιτούντος τη χορήγηση άδειας οδηγήσεως, οι αρμόδιες για τη χορήγηση αδειών οδηγήσεως αρχές μπορούν να διατάξουν την προσκόμιση ιατρικής γνωματεύσεως από τον ενδιαφερόμενο, προκειμένου να εκδώσουν απόφαση σχετική με τη χορήγηση ή παράταση της ισχύος άδειας οδηγήσεως ή με την επιβολή περιορισμών ή όρων. […]

3) Η προσκόμιση γνωματεύσεως επισήμως αναγνωρισμένου φορέα ελέγχου της ικανότητας οδηγήσεως (ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση) μπορεί να διαταχθεί προκειμένου να αρθούν οι αμφιβολίες ως προς την ικανότητα οδηγήσεως για τους προβλεπόμενους στην παράγραφο 2 σκοπούς [ιδίως]

[…]

4. σε περίπτωση σοβαρών ή επανειλημμένων παραβάσεων του κώδικα οδικής κυκλοφορίας ή εγκλημάτων που σχετίζονται με την οδική κυκλοφορία ή με την ικανότητα οδηγήσεως […]

ή

5. κατά την εκ νέου χορήγηση της άδειας οδηγήσεως,

[…]

b. όταν η αφαίρεση της άδειας οδηγήσεως στηρίζεται σε κάποιον από τους λόγους του σημείου 4.

[…]

8) Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος αρνηθεί να εξετασθεί ή δεν προσκομίσει εμπροθέσμως στην αρμόδια για τις άδειες οδηγήσεως αρχή τη γνωμάτευση που αυτή ζήτησε, η αρμόδια αρχή δικαιούται με την απόφασή της να κηρύξει την ανικανότητα του ενδιαφερομένου να οδηγεί. […]»

18 Το άρθρο 13 του FeV, με τίτλο «Ικανότητα σε περίπτωση προβλημάτων λόγω καταναλώσεως οινοπνεύματος», παρέχει στις αρμόδιες αρχές την εξουσία να διατάσσουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, την προσκόμιση της ιατρικής-ψυχολογικής γνωματεύσεως, προκειμένου να λάβουν απόφαση σχετική είτε με την έκδοση ή την παράταση της ισχύος μιας άδειας οδηγήσεως είτε με την επιβολή περιορισμών ή όρων όσον αφορά το δικαίωμα οδηγήσεως. Αυτό ισχύει ιδίως στην περίπτωση που, σύμφωνα με ιατρική γνωμάτευση ή βάσει ορισμένων περιστατικών, υπάρχουν ενδείξεις υπερβολικής καταναλώσεως οινοπνεύματος ή έχουν διαπραχθεί επανειλημμένως οδικές παραβάσεις υπό την επήρεια οινοπνεύματος.

19 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, του FeV προβλέπει ότι, σε περίπτωση χορηγήσεως νέας άδειας οδηγήσεως μετά από αφαίρεση, εφαρμόζονται οι διατάξεις που διέπουν την πρώτη χορήγηση άδειας. Μολονότι η αρμόδια αρχή μπορεί, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, να μη διατάξει την εκ νέου διεξαγωγή των εξετάσεων που απαιτούνται για τη χορήγηση της άδειας, αν δεν υπάρχει καμιά ένδειξη ότι ο αιτών δεν κατέχει πλέον τις αναγκαίες προς τον σκοπό τούτο γνώσεις και ικανότητες, η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι μία τέτοια απόφαση δεν επηρεάζει την υποχρέωση προσκομίσεως ιατρικής-ψυχολογικής γνωματεύσεως του άρθρου 11, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, σημείο 5, του FeV.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-334/06

20 Ο M. Zerche ήταν κάτοχος άδειας οδηγήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η οποία ίσχυε για διάφορες κατηγορίες οχημάτων. Η άδεια αυτή αντικαταστάθηκε στις 31 Αυγούστου 1999 από νέα άδεια σε σχήμα πιστωτικής κάρτας, με προδιαγραφές ασφαλείας.

21 Με απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2003, η οποία κατέστη απρόσβλητη, το Amtsgericht Hainichen (δικαστήριο του καντονίου του Hainichen) επέβαλε στον M. Zerche πρόστιμο, διότι στις 28 Νοεμβρίου 2002 συνελήφθη να οδηγεί σε κατάσταση μέθης. Του αφαιρέθηκε το δικαίωμα οδηγήσεως, καθώς και η σχετική άδεια, και του απαγορεύθηκε η απόκτηση νέας άδειας για διάστημα δώδεκα μηνών που έληγε στις 9 Απριλίου 2004.

22 Από τις 10 Φεβρουαρίου 2004, ο M. Zerche υπέβαλε αίτηση για να του χορηγηθεί νέα άδεια οδηγήσεως Β κατηγορίας. Επειδή, όμως, δεν προσκόμισε γνωμάτευση που να αποδεικνύει την ικανότητά του να οδηγεί, απέσυρε τελικά την αίτησή του.

23 Στις 4 Μαρτίου 2005, ο M. Zerche απέκτησε νέα άδεια οδηγήσεως Β κατηγορίας στο Ostrov (Τσεχική Δημοκρατία). Η άδεια αυτή αναφέρει ως κανονική διαμονή του δικαιούχου της το Mittweida (Γερμανία), όπου ο M. Zerche κατοικεί από τις 18 Ιανουαρίου 1996.

24 Το Landkreis Mittweida, το οποίο πληροφορήθηκε τη χορήγηση της άδειας αυτής, έδωσε, με έγγραφο της 12ης Απριλίου 2005, εντολή στον M. Zerche να υποβάλει γνωμάτευση σχετικά με την ικανότητά του να οδηγεί αυτοκίνητα οχήματα. Ο τελευταίος δεν συμμορφώθηκε και το Landkreis Mittweida, με την από 19 Ιουλίου 2005 απόφασή του, αφαίρεσε από τον M. Zerche το δικαίωμα να κάνει χρήση της τσεχικής άδειάς του οδηγήσεως στη Γερμανία.

25 Με γνωμοδότηση της 21ης Ιουλίου 2005, ο Τσέχος Υπουργός Μεταφορών αποφάνθηκε ότι η τσεχική άδεια οδηγήσεως του M. Zerche ήταν έγκυρη, καθόσον ο τελευταίος είχε υποβληθεί σε ιατρική εξέταση στην Τσεχική Δημοκρατία πριν του χορηγηθεί η άδεια αυτή. Εξάλλου, υπογράφοντας την άδεια οδηγήσεως, ο M. Zerche βεβαίωσε την ικανότητά του να οδηγεί. Γινόταν, ωστόσο, δεκτό ότι δεν είχε προηγηθεί καμία ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση.

26 Μετά την απόρριψη της ενστάσεώς του κατά της αποφάσεως της 19ης Ιουλίου 2005, ο M. Zerche άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Verwaltungsgericht Chemnitz (διοικητικού δικαστηρίου του Chemnitz), το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας [91/439] να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να μην αναγνωρίζει στην επικράτειά του άδεια οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος στην περίπτωση κατά την οποία η προηγούμενη άδεια οδηγήσεως του [κατόχου] έχει, κατά το παρελθόν, αφαιρεθεί ή κατ' άλλον τρόπο ακυρωθεί [στο πρώτο κράτος μέλος], αν ο χρόνος αναμονής προ της χορηγήσεως νέας άδειας οδηγήσεως, ο οποίος είχε επιβληθεί στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου [αφαιρέσεως ή ακυρώσεως] έχει συμπληρωθεί πριν από την έκδοση της [νέας] άδειας οδηγήσεως από άλλο κράτος μέλος και αν προκύπτει βάσει αντικειμενικών στοιχείων (απουσία κανονικής διαμονής στο κράτος μέλος εκδόσεως της [νέας] άδειας οδηγήσεως και

απόρριψη της αιτήσεως εκ νέου χορηγήσεως άδειας οδηγήσεως στο [πρώτο] κράτος μέλος […]) ότι η κτήση της ευρωπαϊκής άδειας οδηγήσεως στο δεύτερο κράτος μέλος είχε ως αποκλειστικό σκοπό να παρακάμψει τις αυστηρές ουσιαστικές προϋποθέσεις [που ισχύουν στο πρώτο κράτος μέλος] για τη χορήγηση νέας άδειας οδηγήσεως, ιδίως [όσον αφορά] την ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση;»

Η υπόθεση C-335/06

27 Ο S. Schubert κατείχε από το 1982 άδεια οδηγήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η οποία ίσχυε για πολλές κατηγορίες οχημάτων και ανανεώθηκε στις 7 Ιουλίου 1992.

28 Με διάταξη της 23ης Μαΐου 2002, η οποία κατέστη απρόσβλητη, το Amtsgericht Marienberg (δικαστήριο του καντονίου του Marienberg) καταδίκασε τον S. Schubert σε πρόστιμο διότι οδηγούσε σε κατάσταση μέθης. Του αφαιρέθηκε το δικαίωμα οδηγήσεως, καθώς και η σχετική άδεια, και του απαγορεύθηκε η απόκτηση νέας άδειας οδηγήσεως για διάστημα 20 μηνών, το οποίο έληξε στις 22 Ιανουαρίου 2004.

29 Στις 21 Οκτωβρίου 2003, ο S. Schubert υπέβαλε αίτηση προκειμένου να του χορηγηθεί νέα άδειας οδηγήσεως. Επειδή, όμως, δεν προσκόμισε γνωμάτευση που να αποδεικνύει την ικανότητά του να οδηγεί, απέσυρε την αίτησή του στις 6 Σεπτεμβρίου 2004.

30 Στις 31 Ιανουαρίου 2005 ο S. Schubert έλαβε νέα άδειας οδηγήσεως Β κατηγορίας στο Sokolov (Τσεχική Δημοκρατία). Η άδεια αναφέρει ως κανονική διαμονή του

κατόχου το Olbernhau (Γερμανία), όπου ο S. Schubert κατοικεί από 1ης Οκτωβρίου 1998.

31 Μετά από γενικό έλεγχο της κυκλοφορίας που διενεργήθηκε στο Olbernhau στις 26 Απριλίου 2005, το Landkreis Mittlerer Erzgebirgskreis διέταξε με έγγραφό του της 3ης Μαΐου 2005 τον S. Schubert να προσκομίσει γνωμάτευση σχετική με την ικανότητά του να οδηγεί αυτοκίνητα οχήματα. Αυτός δεν συμμορφώθηκε και το Landkreis Mittlerer Erzgebirgskreis, με την από 9 Αυγούστου 2005 απόφασή του, του αφαίρεσε το δικαίωμα να κάνει χρήση της τσεχικής άδειάς του οδηγήσεως στη Γερμανία.

32 Μετά την απόρριψη της ενστάσεώς του κατά της αποφάσεως αυτής, ο S. Schubert άσκησε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Chemnitz, το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος, σύμφωνα με τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας [91/439], να απαιτεί από τον κάτοχο άδειας οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος να υποβάλει στις διοικητικές αρχές [του πρώτου αυτού κράτους μέλους] αίτηση αναγνωρίσεως του δικαιώματός του να κάνει χρήση της άδειας αυτής [στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού], αν η [προηγούμενη] άδεια οδηγήσεως του κατόχου [αυτού] [...] είχε στο παρελθόν αφαιρεθεί ή κατ' άλλον τρόπο ακυρωθεί στο [πρώτο αυτό κράτος μέλος];

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, πρέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας [91/439] να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να μην αναγνωρίζει στην επικράτειά του άδεια οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος στην περίπτωση κατά την οποία η προηγούμενη άδεια οδηγήσεως του [κατόχου] είχε, κατά το παρελθόν, αφαιρεθεί ή κατ' άλλον τρόπο ακυρωθεί [στο πρώτο κράτος μέλος], αν ο χρόνος αναμονής προ της χορηγήσεως νέας άδειας οδηγήσεως, ο οποίος είχε επιβληθεί στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου [αφαιρέσεως ή ακυρώσεως] έχει συμπληρωθεί πριν από την έκδοση της [νέας] άδειας

οδηγήσεως από το άλλο κράτος μέλος και αν προκύπτει βάσει αντικειμενικών στοιχείων (απουσία κανονικής διαμονής στο κράτος μέλος εκδόσεως της [νέας] άδειας οδηγήσεως και απόρριψη της αιτήσεως εκ νέου χορηγήσεως της άδειας οδηγήσεως στο [πρώτο] κράτος μέλος […]) ότι η κτήση της ευρωπαϊκής άδειας οδηγήσεως στο δεύτερο κράτος μέλος είχε ως αποκλειστικό σκοπό να παρακάμψει τις αυστηρές ουσιαστικές προϋποθέσεις [που ισχύουν στο πρώτο κράτος μέλος] για τη χορήγηση νέας άδειας οδηγήσεως, ιδίως [όσον αφορά] την ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση;»

Η υπόθεση C-336/06

33 Ο M. Seuke κατείχε παλαιά άδεια οδηγήσεως κατηγορίας 3.

34 Με εκτελεστή ποινική απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2003, το Amtsgericht Amberg (δικαστήριο του καντονίου του Amberg) τον καταδίκασε σε χρηματική ποινή διότι οδηγούσε σε κατάσταση μέθης. Του αφαιρέθηκαν επίσης το δικαίωμα οδηγήσεως, καθώς και η σχετική άδεια, και του απαγορεύθηκε η απόκτηση νέας άδειας πριν την παρέλευση δέκα μηνών.

35 Όταν ο M. Seuke ζήτησε να του χορηγηθεί νέα άδεια οδηγήσεως, η αρμόδια αρχή του ζήτησε, στις 15 Μαρτίου 2004, να προσκομίσει ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση που να πιστοποιεί την ικανότητά του να οδηγεί. Ο ενδιαφερόμενος δεν συμμορφώθηκε και η αίτησή του απορρίφθηκε με απόφαση της 27ης Ιουλίου 2004.

36 Στις 5 Νοεμβρίου 2004, και αφού είχε παρέλθει η περίοδος αναμονής που είχε επιβάλει το Amtsgericht, ο M. Seuke, ο οποίος, σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, είναι αποδεδειγμένα κάτοικος Γερμανίας αδιαλείπτως από τις 19 Αυγούστου 1980, απέκτησε νέα άδεια οδηγήσεως Β κατηγορίας στο Ostrov (Τσεχική Δημοκρατία).

37 Το Landkreis Mitweida, το οποίο πληροφορήθηκε τη χορήγηση της άδειας αυτής, ζήτησε, στις 28 Νοεμβρίου 2005, από τον M. Seuke να υποβάλει έκθεση πραγματογνωμοσύνης σχετική με την ικανότητά του να οδηγεί αυτοκίνητα οχήματα. Ο M. Seuke δεν συμμορφώθηκε και το Landkreis Mitweida, με απόφαση της 22ας Μαρτίου 2006, του αφαίρεσε το δικαίωμα να κάνει χρήση της τσεχικής άδειάς του στη Γερμανία.

38 Επειδή η ένστασή του κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε, ο M. Seuke άσκησε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Chemnitz, το οποίο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος, σύμφωνα με τα άρθρα 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας [91/439], να απαιτεί από τον κάτοχο άδειας οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος να υποβάλει στην εθνική αρχή [του πρώτου αυτού κράτους μέλους] αίτηση αναγνωρίσεως του δικαιώματός του να κάνει χρήση του διπλώματος αυτού [στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού], αν η [προηγούμενη] άδεια οδηγήσεως του κατόχου [αυτού] […] είχε προγενεστέρως αφαιρεθεί ή κατ' άλλον τρόπο ακυρωθεί σε αυτό το [πρώτο] κράτος μέλος;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, πρέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας [91/439] να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος να μην αναγνωρίζει στην επικράτειά του άδεια οδηγήσεως που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος στην περίπτωση κατά την οποία η προηγούμενη άδεια οδηγήσεως του [κατόχου] είχε, κατά το παρελθόν, αφαιρεθεί ή κατ' άλλον τρόπο ακυρωθεί [στο πρώτο κράτος μέλος], αν ο χρόνος αναμονής προ της χορηγήσεως νέας άδειας οδηγήσεως, ο οποίος είχε επιβληθεί στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου [αφαιρέσεως ή ακυρώσεως] έχει συμπληρωθεί πριν από την έκδοση της [νέας] άδειας οδηγήσεως από άλλο κράτος μέλος και αν προκύπτει βάσει αντικειμενικών στοιχείων (απουσία κανονικής διαμονής στο κράτος μέλος εκδόσεως της [νέας] άδειας οδηγήσεως και απόρριψη της αιτήσεως επαναχορηγήσεως της άδειας οδηγήσεως στο [πρώτο] κράτος μέλος […]) ότι η κτήση της ευρωπαϊκής άδειας οδηγήσεως στο δεύτερο κράτος μέλος, είχε ως αποκλειστικό σκοπό να παρακάμψει

τις αυστηρές ουσιαστικές προϋποθέσεις [που ισχύουν στο πρώτο κράτος μέλος] για τη χορήγηση νέας άδειας οδηγήσεως, ιδίως [όσον αφορά] την ιατρική-ψυχολογική γνωμάτευση;»

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

39 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 10ης Οκτωβρίου 2006, οι υποθέσεις C-334/06, C-335/06 και C-336/06 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

40 Το Δικαστήριο απηύθυνε στην Τσεχική Κυβέρνηση σειρά γραπτών ερωτήσεων, οι οποίες κοινοποιήθηκαν την 1η Αυγούστου 2007, σχετικά, αφενός, με τη νομοθεσία της Τσεχικής Δημοκρατίας όσον αφορά τον έλεγχο των προϋποθέσεων του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας 91/439 και τη δυνατότητα εκδόσεως άδειας οδηγήσεως στην οποία να αναφέρεται ότι η κανονική διαμονή του κατόχου βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος και, αφετέρου, με τα κριτήρια που εφαρμόζονται προκειμένου να καθοριστεί αν κάποιος έχει την κανονική διαμονή του στο κράτος μέλος αυτό και με την ύπαρξη ελέγχων για το αν όντως ισχύει η διαμονή αυτή.

41 Με τηλεομοιοτυπία που έστειλε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 31 Αυγούστου 2007, η Τσεχική Κυβέρνηση απάντησε στις ερωτήσεις αυτές ότι η ένδειξη της κανονικής διαμονής, όπως προβλέπεται από την οδηγία 91/439, εισήχθη στην τσεχική έννομη τάξη μόλις την 1η Ιουλίου 2006. Πριν την ημερομηνία αυτή, η τσεχική νομοθεσία επέτρεπε τη χορήγηση άδειας οδηγήσεως σε πρόσωπα που δεν είχαν μόνιμη ή προσωρινή διαμονή στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

42 Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης με το άρθρο 234 ΕΚ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, στο τελευταίο εναπόκειται να δώσει στο αιτούν δικαστήριο λυσιτελή απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί. Επιπλέον, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι αποστολή του Δικαστηρίου είναι να ερμηνεύει όλες τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που έχουν ανάγκη τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να αποφανθούν επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί, ακόμη και όταν οι διατάξεις αυτές δεν αναφέρονται ρητώς στα ερωτήματα που του υποβάλλουν τα δικαστήρια αυτά (αποφάσεις της 18ης Μαρτίου 1993, C-280/91, Viessmann, Συλλογή 1993, σ. I 971, σκέψη 17, της 11ης Δεκεμβρίου 1997, C-42/96, Immobiliare SIF, Συλλογή 1999, σ. I-7089, σκέψη 28, και της 8ης Μαρτίου 2007, C 45/06, Campina, Συλλογή 2007, σ. I-2089, σκέψεις 30 και 31).

43 Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στις κύριες δίκες, καθώς και του περιεχομένου των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, για την εξέταση των υποβαλλόμενων ερωτημάτων πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας 91/439. Επομένως, προκειμένου να δοθεί μια χρήσιμη και όσο το δυνατόν πληρέστερη απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα, το Δικαστήριο πρέπει, στο μέτρο που δεν το έπραξαν τα αιτούντα δικαστήρια, να διευρύνει το πεδίο των ερωτημάτων αυτών.

44 Με το ερώτημα στην υπόθεση C-334/06 και με το δεύτερο ερώτημα στις υποθέσεις C-335/06 και C-336/06, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 1, παράγραφος 2, 7, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, καθώς και το άρθρο 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 91/439 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ένα κράτος μέλος (το κράτος μέλος υποδοχής) δεν μπορεί να αρνείται να αναγνωρίσει στο έδαφός του το δικαίωμα οδηγήσεως το οποίο απορρέει από άδεια οδηγήσεως που χορηγήθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος (το κράτος μέλος εκδόσεως) και, ως εκ τούτου, την ισχύ της άδειας αυτής σε πρόσωπο στο οποίο είχε επιβληθεί στο παρελθόν, στο πρώτο κράτος μέλος, μέτρο αφαιρέσεως της προηγούμενης άδειας διότι οδηγούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος, όταν το πρόσωπο αυτό απέκτησε τη νέα αυτή άδεια σε χρόνο κατά τον οποίον δεν ίσχυε απαγόρευση

αιτήσεως νέας άδειας, κατά παράβαση, όμως, του όρου της διαμονής ή των προϋποθέσεων ικανότητας που το κράτος μέλος υποδοχής επιβάλλει συναφώς προκειμένου να διασφαλίσει την οδική ασφάλεια.

45 Τα ερωτήματα αυτά πρέπει να εξεταστούν μαζί με το πρώτο ερώτημα στις υποθέσεις C-335/06 και C-336/06, με το οποίο επιδιώκεται να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να απαιτήσει από τον κάτοχο νέας άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος να ζητεί, προτού κάνει χρήση της, την αναγνώριση του δικαιώματός του να χρησιμοποιεί την άδεια αυτή στο κράτος μέλος υποδοχής, όταν η άδεια οδηγήσεως που διέθετε στο παρελθόν του έχει αφαιρεθεί ή έχει ακυρωθεί στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος.

46 Από την πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439 προκύπτει ότι η γενική αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως που χορηγούνται από τα κράτη μέλη, η οποία κατοχυρώνεται από το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, θεσπίζεται ιδίως προκειμένου να διευκολυνθεί η κυκλοφορία των προσώπων που εγκαθίστανται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο πέρασαν τις εξετάσεις οδηγήσεως (απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-476/01, Kapper, Συλλογή 2004, σ. I-5205, σκέψη 71).

47 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 προβλέπει την αμοιβαία αναγνώριση, χωρίς καμιά διατύπωση, των αδειών οδηγήσεως που εκδίδουν τα κράτη μέλη. Η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη σαφή και συγκεκριμένη υποχρέωση, η οποία δεν αφήνει κανένα περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να θεσπίσουν προκειμένου να συμμορφωθούν προς αυτήν (βλ. συναφώς, αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-230/97, Awoyemi, Συλλογή 1998, σ. I-6781, σκέψεις 41 και 43, της 10ης Ιουλίου 2003, C-246/00, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2003, σ. I-7485, σκέψεις 60 και 61, και προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 45, διατάξεις της 6ης Απριλίου 2006, C-227/05, Halbritter, σκέψη 25, και της 28ης Σεπτεμβρίου 2006, C-340/05, Kremer, σκέψη 27).

48 Επομένως, το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να επιβάλει καμιά διατύπωση ως προαπαιτούμενο για να αναγνωρίσει άδεια οδηγήσεως που χορηγήθηκε από άλλο

κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, είναι αντίθετο προς την ως άνω αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως να επιβάλλεται στον κάτοχο άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από κράτος μέλος να ζητεί την αναγνώριση της άδειας αυτής σε άλλο κράτος μέλος (βλ. συναφώς απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, σκέψεις 60 επ.).

49 Στο κράτος μέλος εκδόσεως της άδειας εναπόκειται να διαπιστώσει αν πληρούνται οι ελάχιστες προϋποθέσεις που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως οι σχετικές με τη διαμονή και με την ικανότητα οδηγήσεως, και, ως εκ τούτου, αν η χορήγηση —νέας ενδεχομένως— άδειας οδηγήσεως είναι δικαιολογημένη.

50 Συνεπώς, εφόσον οι αρχές ενός κράτους μέλους έχουν χορηγήσει άδεια οδηγήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 91/439, τα λοιπά κράτη μέλη δεν δικαιούνται να εξετάζουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις χορηγήσεως που προβλέπει η οδηγία αυτή (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες διατάξεις Halbritter, σκέψη 34, και Kremer, σκέψη 27). Πράγματι, η κατοχή άδειας οδηγήσεως που έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος πρέπει να θεωρείται ως απόδειξη ότι ο κάτοχος της άδειας αυτής πληρούσε, κατά τον χρόνο εκδόσεως, τις προϋποθέσεις αυτές (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, σκέψη 75, διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-408/02, Da Silva Carvalho, σκέψη 21, και προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 46). Επομένως, το γεγονός ότι, σύμφωνα με το σημείο 5 του παραρτήματος ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, ένα κράτος μέλος μπορεί να απαιτήσει, για κάθε χορήγηση άδειας οδηγήσεως, ιατρική εξέταση αυστηρότερη από τις αναφερόμενες στο εν λόγω παράρτημα δεν επηρεάζει την υποχρέωση του κράτους μέλους αυτού να αναγνωρίζει τις άδειες οδηγήσεως που έχουν εκδοθεί από τα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με την ίδια οδηγία.

51 Κατά συνέπεια, πρώτον, ένα κράτος μέλος υποδοχής που εξαρτά την έκδοση άδειας οδηγήσεως από αυστηρότερους εθνικούς όρους, ιδίως μετά την αφαίρεση προηγούμενης άδειας, δεν μπορεί να αρνηθεί να αναγνωρίσει άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, αποκλειστικά και μόνον διότι ο κάτοχος της νέας αυτής άδειας την απέκτησε κατ' εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας που δεν επιβάλλει τις ίδιες απαιτήσεις με το κράτος μέλος υποδοχής.

52 Δεύτερον, είναι αντίθετη προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως η άρνηση του κράτους μέλους υποδοχής να αναγνωρίσει άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος, επειδή, κατά τις πληροφορίες που διαθέτει το κράτος μέλος υποδοχής, ο δικαιούχος της άδειας αυτής δεν πληρούσε, κατά τον χρόνο εκδόσεως της άδειας, τις απαιτούμενες για την απόκτησή της προϋποθέσεις (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα διάταξη Da Silva Carvalho, σκέψη 22, και προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 47).

53 Πράγματι, στον βαθμό που η οδηγία 91/439 παρέχει στο κράτος μέλος εκδόσεως αποκλειστική αρμοδιότητα για να διασφαλίζει ότι οι άδειες οδηγήσεως που προβλέπει εκδίδονται τηρουμένων των προϋποθέσεων που επιβάλλει η οδηγία αυτή, εναπόκειται αποκλειστικά σ' αυτό το κράτος μέλος να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ως προς τις άδειες οδηγήσεως για τις οποίες προκύπτει εκ των υστέρων ότι οι κάτοχοί τους δεν πληρούσαν τις εν λόγω προϋποθέσεις (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα διάταξη da Silva Carvalho, σκέψη 23, και προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 48).

54 Όταν ένα κράτος μέλος έχει σοβαρούς λόγους να αμφιβάλλει ως προς την κανονικότητα μιας ή περισσοτέρων αδειών που εξέδωσε άλλο κράτος μέλος, σε αυτό εναπόκειται να τους γνωστοποιήσει στο κράτος εκδόσεως, στο πλαίσιο της αμοιβαίας συνδρομής και ανταλλαγής πληροφοριών που θεσπίζει το άρθρο 12, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/439. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος εκδόσεως της άδειας δεν λάβει τα αναγκαία μέτρα, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να κινήσει κατά του κράτους αυτού διαδικασία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 227 ΕΚ, προκειμένου να διαπιστωθεί από το Δικαστήριο η παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία 91/439 (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα διάταξη Da Silva Carvalho, σκέψη 23, και προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 48).

55 Είναι αληθές ότι, για λόγους ασφάλειας κατά την οδική κυκλοφορία —όπως προκύπτει από την τελευταία αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 91/439—, το άρθρο της 8, παράγραφοι 2 και 4, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, υπό ορισμένες περιστάσεις, να εφαρμόζουν τις εθνικές τους διατάξεις περί περιορισμού, αναστολής, αφαιρέσεως και ακυρώσεως της άδειας οδηγήσεως σε κάθε κάτοχο άδειας με κανονική διαμονή στο έδαφός τους.

56 Εντούτοις, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, αφενός, η δυνατότητα αυτή, όπως προκύπτει από το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439, μπορεί να ασκηθεί μόνο λόγω συμπεριφοράς του ενδιαφερομένου που σημειώθηκε μετά την απόκτηση της εκδοθείσας από άλλο κράτος μέλος άδειας οδηγήσεως (βλ. συναφώς προπαρατεθείσες διατάξεις Halbritter, σκέψη 38, και Kremer, σκέψη 35).

57 Αφετέρου, η παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 8, η οποία παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αρνούνται την αναγνώριση της ισχύος άδειας οδηγήσεως που αποκτήθηκε σε άλλο κράτος μέλος από πρόσωπο στο οποίο έχει επιβληθεί, στο πρώτο κράτος μέλος, μέτρο περιορισμού, αναστολής, αφαιρέσεως ή ακυρώσεως του δικαιώματος οδηγήσεως, συνιστά παρέκκλιση από τη γενική αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως και, ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύεται στενά (βλ. συναφώς προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψεις 70 και 72, καθώς και προπαρατεθείσες διατάξεις Halbritter, σκέψη 35, και Kremer, σκέψη 28).

58 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ευθύς αμέσως ότι το γεγονός ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει, υπό ορισμένες συνθήκες, σε ένα κράτος μέλος να αρνηθεί την αναγνώριση της ισχύος άδειας οδηγήσεως που έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος δεν σημαίνει, σε αντίθεση με όσα υποστηρίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι το πρώτο κράτος μέλος μπορεί να εξαρτά το δικαίωμα χρήσεως μιας άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από το δεύτερο από προηγούμενη έγκριση (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα διάταξη Kremer, σκέψη 37).

59 Πράγματι, αφ' ης στιγμής η έκδοση άδειας οδηγήσεως από ένα κράτος μέλος πρέπει να γίνεται τηρουμένων των ελάχιστων προϋποθέσεων που επιβάλλει η οδηγία 91/439, συμπεριλαμβανομένων εκείνων του παραρτήματος της ΙΙΙ, σχετικά με την ικανότητα οδηγήσεως, μία ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, σύμφωνα με την οποία, γενικά, οποιοσδήποτε υπήρξε κάτοχος άδειας οδηγήσεως που αφαιρέθηκε ή ακυρώθηκε σε ένα κράτος μέλος μπορεί να υποχρεωθεί να παρουσιαστεί στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού προκειμένου να του επιτραπεί να κάνει χρήση του δικαιώματος οδηγήσεως που απορρέει από την άδεια οδηγήσεως που του χορηγήθηκε μεταγενέστερα σε άλλο κράτος μέλος, θα ερχόταν σε αντίθεση με την υποχρέωση της αμοιβαίας αναγνωρίσεως χωρίς διατυπώσεις.

60 Επίσης, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί τη διάταξη αυτή για να αρνείται να αναγνωρίσει επ' αόριστον σε πρόσωπο στο οποίο έχει επιβληθεί μέτρο αφαιρέσεως ή ακυρώσεως άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από το κράτος μέλος αυτό την ισχύ κάθε άδειας που μπορεί να χορηγήθηκε μεταγενέστερα στο πρόσωπο αυτό από άλλο κράτος μέλος (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 76, καθώς και προπαρατεθείσες διατάξεις Halbritter, σκέψη 27, και Kremer, σκέψη 29). Πράγματι, η παραδοχή της δυνατότητας ενός κράτους μέλους να βασίζεται στις εθνικές του διατάξεις για να αντιτίθεται επ' αόριστον στην αναγνώριση της εγκυρότητας άδειας οδηγήσεως που έχει εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος θα ισοδυναμούσε με άρνηση της ίδιας της αρχής της αμοιβαίας αναγνωρίσεως των αδειών οδηγήσεως, η οποία συνιστά το ουσιώδες μέρος του συστήματος που τέθηκε σε εφαρμογή με την οδηγία 91/439 (προπαρατεθείσα απόφαση Kapper, σκέψη 77, και προπαρατεθείσες αποφάσεις Halbritter, σκέψη 28, και Kremer, σκέψη 30).

61 Ειδικότερα, το Δικαστήριο, με τη σκέψη 38 της προπαρατεθείσας διατάξεως Kremer, έκρινε ότι, όταν σε ένα πρόσωπο έχει επιβληθεί, εντός κράτους μέλους, μέτρο αφαιρέσεως της άδειας οδηγήσεως που δεν συνοδεύεται από περίοδο απαγορεύσεως αιτήσεως νέας άδειας, οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 91/439 απαγορεύουν στα κράτη μέλη να αρνούνται να αναγνωρίσουν στο έδαφός τους το δικαίωμα οδηγήσεως το οποίο απορρέει από άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα σε άλλο κράτος μέλος και, ως εκ τούτου, την ισχύ της άδειας αυτής, ενόσω ο κάτοχός της δεν έχει υποβληθεί στις προϋποθέσεις που απαιτούνται στο πρώτο αυτό κράτος μέλος για τη χορήγηση νέας άδειας μετά την αφαίρεση, μεταξύ των οποίων και ο έλεγχος της ικανότητας οδηγήσεως, προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι εξέλιπαν οι λόγοι που δικαιολόγησαν την εν λόγω αφαίρεση.

62 Αντιθέτως, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι διατάξεις των άρθρων 1, παράγραφος 2, και 8, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/439 δεν απαγορεύουν σε ένα κράτος μέλος να αρνηθεί σε πρόσωπο στο οποίο έχει επιβληθεί, από το ίδιο κράτος, μέτρο αφαιρέσεως της άδειας οδηγήσεως, συνοδευόμενο από απαγόρευση αιτήσεως νέας άδειας επί ορισμένο χρονικό διάστημα, την αναγνώριση νέας άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου απαγορεύσεως.

63 Επίσης, καίτοι είναι αληθές ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 91/439 δεν επιτρέπει στο κράτος μέλος της κανονικής διαμονής να αρνείται την αναγνώριση της

άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος αποκλειστικά και μόνον επειδή από τον κάτοχο της άδειας αυτής έχει αφαιρεθεί στο παρελθόν άλλη άδεια οδηγήσεως στο κράτος μέλος κανονικής διαμονής, ωστόσο, η διάταξη αυτή επιτρέπει στο κράτος αυτό, όπως υπενθυμίζεται με τις σκέψεις 58 και 59 της παρούσας αποφάσεως, με την επιφύλαξη του σεβασμού προς την αρχή της εδαφικότητας των ποινικών νόμων και των αστυνομικών διατάξεων, να περιορίζει, να αναστέλλει, να αφαιρεί ή να ακυρώνει τη νέα άδεια, αν η συμπεριφορά του κατόχου της, μετά τη χορήγηση της άδειας αυτής, δικαιολογεί κάτι τέτοιο, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους υποδοχής.

64 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα των αιτούντων δικαστηρίων, πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί, ειδικότερα, αν έχει εφαρμογή η αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως, όπως μνημονεύθηκε ανωτέρω, όταν αποδεικνύεται ότι η νέα άδεια οδηγήσεως χορηγήθηκε χωρίς να πληρούται η προϋπόθεση της διαμονής που επιβάλλει η οδηγία 91/439.

65 Συναφώς, από την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι στις προϋποθέσεις που επιβάλλονται για τη διασφάλιση της οδικής ασφάλειας περιλαμβάνονται και αυτές του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας αυτής, το οποίο εξαρτά την έκδοση άδειας οδηγήσεως από προϋποθέσεις σχετικές με την ικανότητα οδηγήσεως και με τη διαμονή, αντίστοιχα.

66 Όπως επισημαίνει η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με τις παρατηρήσεις της, η προϋπόθεση της διαμονής συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην καταπολέμηση του «τουρισμού της άδειας οδηγήσεως», ελλείψει πλήρους εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών για την έκδοση των αδειών οδηγήσεως. Εξάλλου, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 78 των προτάσεών του, η προϋπόθεση αυτή είναι απαραίτητη για να ελεγχθεί αν πληρούται η προϋπόθεση της ικανότητας οδηγήσεως.

67 Πράγματι, το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας 91/439, το οποίο ορίζει ότι το ίδιο πρόσωπο μπορεί να είναι κάτοχος μόνο μιας άδειας οδηγήσεως την οποία

έχει εκδώσει κράτος μέλος, καθιερώνει τη μοναδικότητα της άδειας οδηγήσεως. Επομένως, ως προαπαιτούμενη προϋπόθεση που επιτρέπει τον έλεγχο της τηρήσεως, εκ μέρους του υποψηφίου, των λοιπών προϋποθέσεων που επιβάλλονται από την οδηγία αυτή, η προϋπόθεση της διαμονής, η οποία προσδιορίζει το κράτος μέλος εκδόσεως, είναι ιδιαιτέρως σημαντική σε σχέση με άλλες προϋποθέσεις που επιβάλλει η εν λόγω οδηγία.

68 Ως εκ τούτου, η οδική ασφάλεια θα διακυβευόταν, ενδεχομένως, αν δεν πληρούνταν η εν λόγω προϋπόθεση της διαμονής όσον αφορά πρόσωπο στο οποίο έχει επιβληθεί μέτρο περιορισμού, αναστολής, αφαιρέσεως ή ακυρώσεως του δικαιώματος οδηγήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/439.

69 Επομένως, σε περίπτωση που είναι δυνατό να αποδειχθεί, βάσει όχι πληροφοριών που διαθέτει το κράτος μέλος υποδοχής, αλλά στοιχείων που αναγράφονται στην ίδια την άδεια οδηγήσεως ή άλλων αδιαμφισβήτητων στοιχείων που προέρχονται από το κράτος μέλος εκδόσεως, ότι η προϋπόθεση της διαμονής που επιβάλλει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 91/439 δεν πληρούνταν κατά τον χρόνο εκδόσεως της άδειας αυτής, το κράτος μέλος υποδοχής, στο έδαφος του οποίου επιβλήθηκε στο κάτοχο της άδειας αυτής μέτρο αφαιρέσεως της προηγούμενης άδειας οδηγήσεως, μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση του δικαιώματος οδηγήσεως που απορρέει από την άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, σε χρόνο κατά τον οποίον δεν ίσχυε απαγόρευση αιτήσεως νέας άδειας.

70 Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 1, παράγραφος 2, 7, παράγραφος 1, και 8 της οδηγίας 91/439 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε κράτος μέλος, υπό συνθήκες όπως αυτές των υποθέσεων στις κύριες δίκες, να αρνείται να αναγνωρίσει στο έδαφός του το δικαίωμα οδηγήσεως δυνάμει άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, σε χρόνο κατά τον οποίον δεν απαγορευόταν στον ενδιαφερόμενο να ζητήσει νέα άδεια, και, ως εκ τούτου, την ισχύ της άδειας αυτής, ενόσω ο κάτοχός της δεν έχει υποβληθεί στις προϋποθέσεις που απαιτούνται στο πρώτο αυτό κράτος μέλος για τη χορήγηση νέας άδειας μετά την αφαίρεση προηγούμενης, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της ικανότητας οδηγήσεως, προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι εξέλιπαν οι λόγοι που δικαιολόγησαν την εν λόγω αφαίρεση.

Υπό τις ίδιες περιστάσεις, οι εν λόγω διατάξεις δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να αρνηθεί να αναγνωρίσει στο έδαφός του το δικαίωμα οδηγήσεως δυνάμει άδειας οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, αν αποδεικνύεται βάσει στοιχείων που αναγράφονται στην ίδια την άδεια οδηγήσεως ή άλλων αδιαμφισβήτητων στοιχείων προερχόμενων από το κράτος μέλος εκδόσεως ότι, όταν εκδόθηκε η άδεια αυτή, ο κάτοχός της, στον οποίον είχε επιβληθεί μέτρο αφαιρέσεως προηγούμενης άδειας, δεν είχε την κανονική διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους εκδόσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

71 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 1, παράγραφος 2, 7, παράγραφος 1, και 8 της οδηγίας 91/439/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την άδεια οδήγησης, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν σε κράτος μέλος, υπό συνθήκες όπως αυτές των υποθέσεων στις κύριες δίκες, να αρνείται να αναγνωρίσει στο έδαφός του το δικαίωμα οδηγήσεως το οποίο απορρέει από άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, σε χρόνο κατά τον οποίον δεν απαγορευόταν στον ενδιαφερόμενο να ζητήσει νέα άδεια, και, ως εκ τούτου, την ισχύ της άδειας αυτής, ενόσω ο κάτοχός της δεν έχει υποβληθεί στις προϋποθέσεις που απαιτούνται

στο πρώτο αυτό κράτος μέλος για τη χορήγηση νέας άδειας μετά την αφαίρεση προηγούμενης, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της ικανότητας οδηγήσεως, προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι εξέλιπαν οι λόγοι που δικαιολόγησαν την εν λόγω αφαίρεση.

Υπό τις ίδιες περιστάσεις, οι εν λόγω διατάξεις δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να αρνηθεί να αναγνωρίσει στο έδαφός του το δικαίωμα οδηγήσεως το οποίο απορρέει από άδεια οδηγήσεως που εκδόθηκε μεταγενέστερα από άλλο κράτος μέλος, αν αποδεικνύεται βάσει στοιχείων που αναγράφονται στην ίδια την άδεια οδηγήσεως ή άλλων αδιαμφισβήτητων στοιχείων προερχόμενων από το κράτος μέλος εκδόσεως ότι, όταν εκδόθηκε η άδεια αυτή, ο κάτοχός της, στον οποίον είχε επιβληθεί μέτρο αφαιρέσεως προηγούμενης άδειας, δεν είχε την κανονική διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους εκδόσεως.

(υπογραφές)